



Oversigt over sygdomsbehandlinger i kvægbesætninger

Mange faktorer gør det svært at sammenligne antal sygdomsbehandlinger i den ene besætning med antallet i en anden. En oversigt over indberetninger fra 3891 ydelseskontrollerede besætninger i løbet af 2011 giver et godt sammenligningsgrundlag.

Er der høj, lav eller måske nogenlunde middel forekomst af sygdom i en besætning? Det kan være vanskeligt at vurdere. Det skyldes, at der, udover store forskelle i den reelle sygdomsforekomst, er en række forskelle i management, som har stor betydning for, hvor mange behandlinger der bliver indberettet. Men sammenligning (benchmarking) med andre besætninger er en vigtig motivationsfaktor for såvel landmænd som rådgivere. Derfor er det i denne artikel forsøgt opstillet et rimeligt grundlag for at vurdere af sygdomsforekomsten. Udgangspunktet er indberetninger fra 3891 ydelseskontrollerede besætninger i løbet af 2011.

Færre behandlinger for yverbetændelse – flere goldbehandlinger

Opgørelsen viser på flere punkter en ændring i forhold til tidligere opgørelser. Antallet af behandlinger mod såvel yverbetændelse i laktationen som yverbetændelse i goldperioden er faldet. Til gengæld er antallet af goldbehandlinger steget. Der er sandsynligt, at der er en direkte sammenhæng mellem disse ændringer. Som et led i kampagnen "Vores mælk er ren fornøjelse" har Videncentret for Landbrug, Kvæg anbefalet en mere kritisk udvælgelse af køer til behandling med henblik på at reducere forbruget af antibiotika og opnå bedre behandlingsresultater. Tilsvarende har der i kampagnen været fokus på, at goldbehandling i mange tilfælde er den mest effektive og ressourcemæssigt ansvarlige måde at håndtere yverinfektioner på.



Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Udover store forskelle i den reelle sygdomsforekomst, er der en række forskelle i management, som har stor betydning for, hvor mange behandlinger der bliver indberettet.

Flere behandlinger for ketose og børbetændelse

Andelen af køer behandlet for ketose er steget lidt siden 2007. Årsagen kan være, at der i dag er flere besætninger, hvor systematisk undersøgelse af nykælvere er et fast element i sundhedsrådgivningen. Systematisk undersøgelse af køerne vil indebære, at ketose i varierende grader konstateres hos flere køer.

Langt flere registrerede klovlidelser

I 2011 blev der registreret langt flere klovlidelser end tidligere. Specielt er der registreret en betydelig stigning i antallet af sålesår og balleforrådnelse. Derudover er registrering af såleblødninger først blevet almindelig indenfor de seneste par år. Vi har ingen grund til at tro, at den reelle forekomst af klovlidelser er steget. Stigningen hænger nøje sammen med udviklingen i brugen af elektronisk klovregistrering i forbindelse med klovbeskæring, der siden 2010 har opnået en betragtelig udbredelse. Det er sandsynligt, at denne tendens vil fortsætte i de kommende år.

Fortsat færre behandlinger af økologiske køer

Opgørelsen over sygdomsbehandlinger viser endnu engang, at antallet af behandlinger i økologiske besætninger for næsten samtlige sygdomme ligger markant under niveauet for de konventionelle besætninger. Den eneste undtagelse er antallet af behandlinger mod kælvningsfeber (mælkefeber). Her ligger økologerne højest.

Forskellen mellem konventionelle og økologiske besætninger skyldes ikke alene forskelle i den reelle forekomst af sygdomme. Flere tidligere undersøgelser har vist, at økologer i en del tilfælde bevidst vælger at undlade behandling. Længere tilbageholdelsestid og et ønske om at minimere antallet af behandlinger spiller ind her. Økologerne skal være mere sikre på et positivt resultat, før det er fordelagtigt at påbegynde en behandling.

Besætninger med intensiv rådgivningsaftale finder flere syge køer

I opgørelsen er sygdomsregistreringerne for besætninger med en rådgivningsaftale af typen Tilvalgsmodul 2 med 9 måneders ordinationsperiode medtaget separat. Besætninger med Tilvalgsmodul 2 har generelt en mere intensiv overvågning af køer - specielt lige efter kælvning. Dette indebærer flere påvisninger af syge køer. Besætninger med denne type rådgivningsaftale har derudover lovbestemt pligt til at indberette alle sygdomsbehandlinger elektronisk via Dyreregistrering. Det antages derfor, at sygdomsindberetningen for denne gruppe af besætninger er væsentlig mere sikker end for de øvrige besætninger med rådgivningsaftale med Tilvalgsmodul 2, hvor indberetning af sygdomsbehandlinger er frivillig.

Besætninger med tilvalgsmodul 2 og 9 måneders ordinationsperiode skiller sig specielt ud på opgørelsen i form af væsentlig flere indberetninger af yverbehandlinger, ketose, børbetændelse og diverse klovlidelser. Det er sandsynligt, at endnu en årsag til at disse besætninger adskiller sig fra de øvrige grupper er, at landmændene har udvidede beføjelser til selv at starte behandlinger af køer med såkaldte besætningsdiagnoser. Det kan være mere oplagt for landmanden at starte en behandling, når der ikke skal kalkuleres med ekstra udgifter til dyrlæge.

Fraktiler giver et mere detaljeret sammenligningsgrundlag

Opgørelsen inkluderer størrelsen af forskellige såkaldte fraktiler. I tabel 1 kan således findes mål for, hvor mange behandlinger, der er registreret i de henholdsvis 10 % og 25 % af besætningerne (10 % fraktil og 25 % fraktil), der har det laveste antal sygdomsbehandlinger. Tilsvarende findes mål for sygdomsforekomsten i de henholdsvis 25 % og 10 % (75 % fraktil og 90 % fraktil) af besætningerne med den højest registrerede sygdomsforekomst.

	2007 Alle besætninger ⁴	2011 Alle besætninger	Konventionelle besætninger	Økologiske besætninger	Besætninger med rådgivningsaftale af typen Tilvalgsmodul 2 med 9 mdr. Ordinationsperiode	10 % fraktil	25 % fraktil	75 % fraktil	90 % fraktil
Antal besætninger	4.107	3.891	3.514	377	564				
Antal køer	483.366	558.971	505.058	53.913	119.848				
Yverbetændelse ialt	43,9	33,9	34,8	25,5	41,27	6,61	16,46	46,28	65,91
Yverbetændelse	38	31,33	32,05	24,61	34,89	5,88	15	42,48	60,81
Yverbetændelse i goldperiode	4,2	0,59	0,6	0,47	1,41	0	0	0	1,15

Goldningsbehandling	8,2	11,35	12,13	4,03	18,57	0	0	17,57	35,89
Pattelidelser i alt ¹	0,7	0,64	0,67	0,43	0,35	0	0	0,52	1,72
Intern pattelukning	0,6	1,22	1,27	0,83	4,12	0	0	0	0
Fordøjelseslidelser i alt	11,5	12,19	12,58	8,61	15,89	2,09	4,84	16,8	25,4
Ketose	3,2	4,14	4,48	0,99	7,35	0	0	5,48	12,2
Kælvningsfeber	3,8	4,07	3,95	5,2	4,53	0	1,04	5,88	9,3
Løbedrejning ²	1,4	0,81	0,87	0,21	0,95	0	0	1,2	2,5
Fremmedlegeme	0,9	0,79	0,81	0,62	0,59	0	0	1,02	2,3
Løbekatarrh/forgiftning	0,7	0,45	0,45	0,42	0,38	0	0	0,55	1,52
Reprolidelser i alt	26,1	23,92	25,21	11,82	35,88	3,88	9,11	32,45	49,64
Børbetændelse	7,1	6,51	6,9	2,94	12,14	0	0,69	9,14	17,28
Tilbageholdt efterbyrd	9,4	7,37	7,61	5,17	8,03	0	2,15	11,37	15,83
Brunstinduktion	4,7	4,57	5,02	0,36	8,99	0	0	4,1	14,44
Abort	1,4	1,33	1,33	1,3	1,48	0	0	2,01	3,21
Cyster på æggestokke ³	1,1	1,11	1,17	0,58	1,8	0	0	0,97	2,93
Skedebetændelse	0,2	0,18	0,18	0,11	0,32	0	0	0	0,46
Børkrængning	0,1	0,12	0,12	0,05	0,11	0	0	0	0,43
Børslyngning	0,2	0,18	0,19	0,12	0,15	0	0	0	0,7
Kejsersnit	0,1	0,09	0,1	0,07	0,09	0	0	0	0,18
Fødselshjælp	0,8	0,62	0,62	0,59	0,36	0	0	0,82	1,7
Klov/lemmelidelser i alt	12,1	27,84	29,12	15,91	43,6	0,46	4,05	27,19	70,46
Trykning	0,2	0,24	0,27	0,03	0,48	0	0	0	0,38
Klovbrandbyld	5	5,75	5,91	4,24	10,38	0	0	8,37	15,78
Sålesår	0,3	4,3	4,56	1,92	6,55	0	0	2,82	15,85
Balleforrådnelse	0,2	3,71	3,95	1,47	5,71	0	0	0	1,67
Betændelse, klovspalte	0,5	1,35	1,41	0,77	1,67	0	0	0	2,02
Såleblødning	-	7,29	7,71	3,46	13,21	0	0	0,71	23,28
Hasetrykning	1,7	2,05	2,21	0,55	3,35	0	0	2,25	6,1
Ledbetændelse	0,3	0,32	0,33	0,23	0,32	0	0	0	0,88
Klovbeskæring	-	48,17	50,49	26,56	74,24	0	0	80,48	194,47

I tabellen er angivet det gennemsnitlige antal indberettede sygdomstilfælde per 100 årskøer. Behandlinger indberettet med samme sygdomskode indenfor 8 dage fra første behandling regnes for en del af samme sygdomsforløb. Tabellen indeholder opgørelser for henholdsvis alle besætningerne samlet, for konventionelle (ikke-økologiske) besætninger, for økologiske besætninger og for besætninger, der per 31.12.2011 havde en rådgivningsaftale af typen: Tilvalgsmodul 2 med 9 måneders ordinationsperiode. Derudover er angivet en række fraktiler. Tallene i disse kolonner læses således:

10 % fraktil: De 10 % af besætningerne, der har de laveste værdier ligger alle under den angivne værdi.
 25 % fraktil: De 25 % af besætningerne, der har de laveste værdier ligger alle under den angivne værdi.
 75 % fraktil: De 25 % af besætningerne, der har de højeste værdier ligger alle over den angivne værdi.
 90 % fraktil: De 10 % af besætningerne, der har de højeste værdier ligger alle over den angivne værdi.

Flere behandlinger med samme sygdomskode indenfor en periode på 8 dage regnes som én behandling.

- 1) Pattelidelser i alt omfatter lidelserne pattetråd, patteamputation, patteopstik og pattehudsbetændelse.
- 2) Løbedrejning omfatter diagnoserne løbedrejning, venstresidig løbedrejning og højresidig løbedrejning.
- 3) Cyster på æggestokke omfatter registreringerne cyster og cyster, hormonbehandling.
- 4) Som sammenligningsgrundlag er indsat tal for 2007. Enkelte af registreringerne mangler.